

ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΑΠ' ΤΟΥΣ ΜΕΓΑΛΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΤΗΣ ΦΥΛΗΣ

ΤΟΥ ΑΓΑΘΗΜΑΤ'ΚΟΥ κ. ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ

(Συνέχεια έκ του προηγούμενου)

Οι άρχηγοί, άφου άκούσανε, γονατιστοί, τή δέση στήν έκκλησία μπήκανε μπροστά. Ή Λένω στή μέση, με τίς γυναίκες που κρατούσανε κι' αυτές σταθιά ξεγυμνωμένα σαν τά πηλκήάρια. Οι πιο γεροί κι' οι πιο θεμενοί είχανε ζαλωθή στήν πλάτη κι' από ένα βαρείά λαβωμένο ή άνάηρο. Μιλιά, ούτε φωνή, ούτε λαλιά. Κι' άλασρό περπάτημα. "Ετσι γλύστρησαν, αούτή τήν ώρα, που τά μάτια τών ανθρώπων δέν έχουνε συνηθισιά ακόμα καλά σ'ό σκοτάδι τής νύχτας. Μά πέσανε τέλοσ σ'τούς Άρβανιτάδες άξαφνη βουή, άστραπέσ και βροντές ντουφεκιών σ'ό σκοτάδι, θλαστήμεις, άγριες βρσιές, φωνές γυναικών, που σπχιζόνε σαν άνδρες, ξεφωνητά και κλάματα παιδιών. Άγώνας σώμα με σώμα, φοβερό άνακάτωμα, κανένας δέν έξερει ποιάς είναι ο έχθρός και ποιάς δικής του, όλοι χτυπάνε σ'ό σώρ, στριβί από λύσσα, με τά κορμιά κολυπιστιά σέ ίδρωτα κυτειρό, π'ού σέλλω, παγώνει ο βροηάς ή οθάντος. Ή Λένω άνοιέ τρώμ, με τό σπαθί της. Βάφει σ'ό αίμα τήν άσπρη ποκαμίσα τ'ς, τήν κεντήτ. Μά πίσω, πίσω σπώνεται μεγάλοσ θρήνος. Λέ άπορούν όλεσ ν' άκολουθήσουν. Άπομένανε πολλές σ'τά γερια τών Άρβανιτάδων, γυναικες, κορασίες, παιδά, που πέφταν' σαν τά σ'αχούα κάτω από τό δρεπίνι τών θεριστάδων. Οι άλλοι μπροστά, ο Κίτοσ Μπόσσης, ο Νότης, ο Κολίτσος, ο Φωτομ'τρας, ο Παλάσкас δέν μπορούνε να σταθούν. Άλλοίμονο αούτή τήν ώρα, σ' όποιον γυρίζε πίσω. "Άμα κατακαθίσει τό κκκό και βρισκοντά χιλιοματωμένους, τσικιμένους. Έξω από κίνδυνο, μετρούνε τόν άρτισμό τους. "Έκ'ατό δέξητα ψυχές έχουνε μενιά από τίς χιλίες. "Από τούς άλλους οι πιο τυχεροί πήραν ένα βλαί, δέχτήκανε μια σταθιά θανατηφόρα, οι πιο άτυχοι σκλαβωθήκανε, τέλοσ μερικοί σκοπίσανε σ'τούς λόγγους γιά να κυνηγήσουνε σαν τ' άγρίμια. Γυναίκες με μωρά, κρυμμένες μέσα σέ σούενδρα ή σέ σπηλιές, τά πύλιανε σ'τόν κόρφο τους γιά να μήν ποροδοθούν. Κυνηγημένοι από τούς Άρβανιτάδες, περνώντας α'τό γιδόστριχτε μέσα σέ δίση, σουρωμένοι από τίς άδιάκοπες πορείες, έθεωμένοι από τήν πείνα, παγωμένοι από τά χιόνια, τραβούσαν, αούτοί που γλυτώσανε, κατά τό Βουλγαρέλι.

Ψ'τόσο δεκατρείς άντρες και πενηταέξη γυναίκες, άλλες παρθένες, άλλες μικρομανάδες, με μωρά τό μαστάρι, όσες δέν άκολουθήσανε τή Λένω στήν Έξοδο, είδανε τό πρωτό τούς Άρβανιτάδες ν' άνεβαίνουε κατά τό μοναστήρι. Ξεφρονισαμένες άπ' τή λαχτήρα, θέλουε να ξεφύγουν από τά νύχια τους. Μά κατά που να κάμουν: Κοντά σ'τό μοναστήρι φιλώνε βρόχος άπότομος, που τελειώνει σέ γκρεμό, μ' άγρια κορφή, τό Στεφάνι. Κάτω χάσκει μαύρο βαράθρο. Όρμήσανε κατά κεί. Οι Άρβανιτάδες πατήσανε σ'τό μοναστήρι, χασομέρησαν κομμάτι, σκοτώνοντας τούς λίγους κρυμμένους και κάνοντας πλάστιγκο. Κι' έτοιμαζόντανε τώρα να ριχτούνε σ'τό Στεφάνι. "Έκει, στήν άκρη του γκρεμού, σφισταγκαλισμένες, ξεφώνιζοντας, κλαίγοντας, μοιρολογώντας, άντικρούζανε τό φοβερό δίλημμα ζωής άτιμασμένης ή θανάτου.

Τό ήρωικό δαιμόνιο του Σουλιού μίλησε μέσα τους άια ο πρώτος άρβανιτής φάνηκε σ'τό ζάγναντο. Τό μοιρολόι γυρίζει λίγο λίγο σέ τραγουδί, τά κορμιά μένουε σέ ρυθμό, άνοιόνε σέ χορό, σέ μεγάλο γύρο, π' άγκίζει σ' ένα σημείο τά χείλη του βαράθρου. Μιά μια περνάει με τή σειρά της και ρίχνει τή ματιά της κάτω... καμιά συνεννόηση δέν ύπάρχει.

Καμιά δέν λέει στήν άλληνη τί πρόκειται να κάνουνε. Τό ξαίρουνε, τό βλέπουνε, ή κάθε μια σ' όλ'ων τών άλλων τά πρόσωπα. "Άξαφνα ή πρώτη, που σέρνει τό χορό, φτάνοντας, γιά δεύτερη φορά σ'τά χείλη του βαράθρου, πετάει τό παιδί της σ'τό μαύρο σ'τόμα του: Άρραβόνα από χάρο. Κι' εούθος τόν παντρεύεται κι' αούτή μ' ένα πύδημα. "Ετσι καθιερώνε τή διαδικασία της

τραγικήσ τούτης θυσίας: Πρωτά τό σπλάγνο της σ'τό γκρεμό... Γιατί, άμα πέσει τό παιδί, πώς μπορεί να μη γκρεμιστεί κι' ή μάνα; Άπλοικιά, μά βιάθ και άποτελεσματικό σ'τρατήγημα, τό βάζει ή σ'οργή της μάνα να νικήση τό φυσικό δέλλιασμα της γυναίκας. "Ετσι πέφτουνε μία μία, δεινόντας ένα φιλι σ'ή δεύτερη, που θά σώσει τό χορό του θανάτου. Κι' ο ίδιος άβέρβαρος έχθρός στέκει βουβός μπροστά σέ τέτοιο θέαμα.

Πύσουν οι άλαλαγμοί, τά νουφεκία κι' οι σταθιές. Δέν άκούεται παρα τό τραγουδί τών γυναικών και σέ λίγο ούτε κι' αούτό. Όλες τίς έχει φάει ο γκοεμός. Μιά μονάχα ζή, άκόμα. Εί, αούτή, που σκαλώσε τό φουστάνι της: σ' ένα άντρο και μένει κρεμασαμένη, ανάμεσα ούρανο και γής, και κανένας δέ κοιτάει να τήν ξεκρεμάσει. Σέ λίγο τό χιόνι πέφτει πυκνό και σκεπάζει σ'ιά σ'ιά τούς γκρεμούς, τά ματωμένα κορμάρια και τήν σκαλωμένη, που άγοπεθαινει σ'τή παρζένε κρεμάλα της, βλέποντας τά όρνα να πετούνε κοπαδιστιά δόλογυρά της και να προαμύνουε τήν ώρα, γιά να χυμήζουε να σπαράξουνε τίς σάρκες της.

Ο Νίκηζας Μπόσσης, κάτεβαίνοντας άπ' τά Θωδώρανα, προαπάνησε τά λείψανα του Ζαλόγγου. "Όλη ή φάρα τών Μποσσαιρών ήταν άνήσυχος γιά τήν τύχη της. "Ο δ'ιλαρηγόσ Κώστας Πουλης, που τούς έταξε πώς θά βρισκανε κ'άθε βοήθεια, και πώς θά μπορούσανε να φτιάξουε καινούργιο Σουλί, κατά τά μέρη τών Άγράρων, όχι μόνον είχε χαθή τώρα, μά όσας θά βούμε, κρυφά έτοιμασε σώμα σ'ό Γιάννενα μαζί μ' άλλα όθιγανα του Άλλή, να βγή να τούς κτυπήση. "Ο Μάρκος Μπόσσης, παιδί άκόμα τότε, είχε όρκισθή να τιμωρησ' α'τ'ήν τήν άτιμία. Βγάζοντας τριχ'α τριχ'α τό μουστάκι του Πουλή, και κράτησε τόν λόγο του. Τούκμαε, διανε μεγάλωσε, μά δημόσια προαβόλη τόσο βαρείά, που ο Πουλης δέν μπόρεσε να ζήση. Πέθανε άπ' τό κακό του. Ψ'τόσο ή φάσα τών Μποσσαιρών έπρεπε να σκεφθή π'ώς θά τελειώση. Στείλιανε σ'τά Γιάννενα τόν Παλάσκα τό γαμπρό του Γιώργη Μπόσση,

του πολεμάρχου, πουχε Εσσηκώσει τή φάρα και τήν είχε φέρι άπ' τό Σουλί σ'τό Βουλγαρέλι, να διαμαρτυρηθή σ'τό Βεζύρη που τήν άλλη μέρα μετά τήν ύπογραφή της συνθήκης, έστελενε στρατό εναντίον τους και τούς πεσόκοβε. Και στέλιανε τόν Παλάσκα, γιατί αούτός ήτανε σ' έπαφή προτήτερα με τόν Άλλή αούτός είχε άνάψει τά μαυλά τό γέουο Μπόσσηρ να φύγη γιά τό Βουλγαρέλι. Τόν στείλιανε σ'τά Γιάννενα δι'ι γιατι έλπιζανε τίποτα πιά, μά γιά να κερδίσουε καιρό. "Ο Άλλής έκαμε πώς δέν ήξαιρε τίποτα, γιά τίς φοβερές σκηνές του Ζαλόγγου και της Ρηνιάσας. Προσποήθηκε μεγάλη κατάπληξι. Κι' ειπε σ'τό Παλάσκα με τό πιο άβολο ύφος του κόσμου:

—Πώ... Γιατί δέ τούς λές, ώρ έμπρο μου, να ρθουε σ'τά Γιάννενα; "Εδώ δέν έχουνε να φοβηθουε τίποτα.

Οι άλλοι μόνο που δέν τόν σκοτώσανε τόν Παλάσκα, άμα τούς ειπε πώς όλα είχαν γείνει χωρίς να ζέρη ο Βεζύρης. "Εναντίον του έσποουσε τώρα τόσο δυνατά ή γκρίνια και τ' άνάθεμα της φάρας, που ή ίδια ή γυναίκα του, ή "Άγγελική τόν χάρισε και γίληκε καιλόγρη με τ' όνομα Μακαρία. Ψ'τόσο ή άποστολή του Παλάσκα έδωσε καιρό σ'τή φάρα να εσσηκωθή. Σ'τό Βουλγαρέλι δέ μπορούσανε να μένουε, θά τούς κτυπούσανε οι Άρβανιτάδες.

Οι άρχηγοί τους, ο Κίτοσ και ο Νότης Μπόσσης, δώσανε τή γνώμη π'ώς έπρεπε να τραβήξουε τό γληγορότερο κατά τή Βρεσενίτσα κυτάζοντας να διαβουε τ' "Αστροπόταμο και να σκαρφαλώσουε τά ψηλότερα μέρη τών Άγράρων όπου έλπιζανε να βρουε ύποστήριξι άπ' τούς "Αρματούλους και κλέφτες της Θεσσαλίας. ("Ακολουθεί)

